

Zesde Internationale Olympiade in Theoretische, Mathematische en Toegepaste Taalkunde

Bulgarije, Zonnenstrand, 4–9 augustus 2008

Opgaven van de individuele wedstrijd

Regels voor het opschrijven van de antwoorden

- Schrijf de formulering van de opgave niet over. Schrijf de oplossing van elke opgave op een apart vel (of vellen) papier. Zet op elk vel het nummer van de opgave, je plaatsnummer en je achternaam. Dit om te zorgen dat je antwoorden op de juiste manier worden nagekeken.
- Beargumenteer je antwoorden goed. Ook een geheel goed antwoord levert minder punten op als het niet wordt uitgelegd.

Opgave Nr 1 (20 punten). Gegeven zijn woorden in het Micmac in de zogenoemde Listuguj-spelling, hun fonetische transcriptie en Nederlandse vertaling:

1	<i>tmi'gn</i>	[dəmīgən]	bijl
2	<i>an'stawteg</i>	[anəstawtek]	onveilig
3	<i>gjiansale'wit</i>	[əkciānsalēwit]	aartsengel
4	<i>mgumie'jo'tlatl</i>	[əmkumiējōdəlādəl]	beslaan (<i>een paard</i>)
5	<i>amqwanji'j</i>	[amx ^w ancic]	lepel
6	<i>e'jnt</i>	[ējənt]	agent voor Indiaanse zaken
7	<i>tplutaqan</i>	[ətpəludayan]	wet
8	<i>ge'gwising</i>	[gēg ^w isink]	bovenopliggen
9	<i>lnu'sgw</i>	[lənūs ^w k]	Indiaanse vrouw
10	<i>g'p'ta'q</i>	[gəbədāx]	erboven
11	<i>epsaqtejg</i>	[epsaxteck]	kachel

(a) Transcribeer de volgende woorden:

12	<i>gsnqo'qon</i>	zothed
13	<i>tg'poq</i>	bronwater
14	<i>gmu'jmin</i>	framboos
15	<i>emtoqwatg</i>	aanbidden
16	<i>te'plj</i>	geit

(b) Schrijf in de Listuguj-spelling:

17	[ətpədēsən]	zuiden
18	[ənteskəm]	slang
19	[alaptək]	rondkijken
20	[gəlāmen]	daarom

NB: Het Micmac is een Algonkische taal. Het wordt door ongeveer 8000 mensen in Canada gesproken.

In de transcriptie is [ə] ≈ *e* in *de*, [c] ≈ *tsj* in *tsjonge*, [j] = *j* in *jazz*, [x] = *ch*, [ɣ] = *g* in *gaan* (stemhebbend); [^w] geeft aan dat de voorgaande medeklinker met geronde lippen wordt uitgesproken. Het teken [̄] boven een klinker geeft lengte aan. —*Bozhidar Bozhanov*

Opgave Nr 2 (20 punten). Gegeven zijn vier fragmenten uit Oudnoorse gedichten die rond 900 na Chr. zijn geschreven. Alle zijn in de versmaat genaamd *dróttkvætt* ('gevolgsmetrum, stoetsmetrum') geschreven:

<p>I</p> <p>1 ók at ísarnleiki
2 Jarðar sunr, en dundi ...</p> <p>II</p> <p>1 þekkiligr með þegnum
2 þrymseilar hval deila.
3 en af breiðu bjóði
4 bragðvíss at þat lagði
5 ósvífrandi ása
6 upp þjórhluti fjóra.</p> | <p>III</p> <p>1 áðr gnapsólar Gripnis
2 gnýstørandi föeri
3 rausnarsamr til rimmu
4 ríðviggs lagar skíðum.</p> <p>IV</p> <p>1 háði gramr, þars gnúðu,
2 geira hregg við seggi,
3 (rauð fnýsti ben blóði)
4 bryngögl í dyn Skoglar,
5 þás á rausn fyr ræsi
6 (réð egglituðr) seggir ...</p> |
|---|--|

Een van de belangrijkste beginselen van *dróttkvætt* is alliteratie. De eerste regel van elke distichon (tweeregelig vers) bevat twee woorden die met dezelfde klank beginnen, en het eerste woord van de tweede regel begint ook met die klank: bv. **rausnarsamr**, **rimmu** en **ríðviggs** (III:3–4). Alle klinkers worden geacht met elkaar en met **j** te allitereren: bv. **ók**, **ísarnleiki** en **Jarðar** (I:1–2). Maar dit is niet de enige regel.

De bovengenoemde teksten zijn in meer dan één handschrift bewaard gebleven. Soms staan er in overeenkomstige delen van de tekst verschillende woorden, en de geleerden moeten dan beslissen welk woord het oorspronkelijke is. Er kunnen verschillende gronden zijn om een conclusie te trekken. In sommige gevallen kunnen de regels van de versbouw helpen de onjuiste varianten te bepalen. Zo komen bijvoorbeeld in regel I:2 in plaats van het woord **dundi** ook **dulði** en **djarfi** voor. **dulði** wordt uitgesloten, want het past niet bij de structuur van de vers, maar zowel **dundi** als **djarfi** passen in de versregel en er moeten andere gronden worden gevonden om tussen deze twee vormen te kiezen. In regel III:1 komt in de handschriften zowel **Gripnis** als ook **Grímnis** voor, maar **Grímnis** past niet in de versmaat.

- (a) Beschrijf de regels die een *dróttkvætt*-distichon moet volgen.

- (b) Gegeven is een stanza waarin 13 woorden zijn weggelaten:

- V**
- 1 a (þreifsk reiddra øxa
2 b ; knóttu spjór c)
3 d bitu seggi
4 e þjóðkonungs ferðar,
5 þás (f hólða)
6 g h i
7 (hór vas j of k)
8 l (flugbeiddra m).

De volgende lijst bevat (in alfabetische volgorde) alle 13 weggelaten woorden plus twee woorden die niet in stanza V behoren:

andskoti, Gauta, glymja, hlaut,
hugfyltra, hœgra, ríks, rymr,
sigr, smíði, svartskyggð, sverð,
svírum, sǫngr, vigra

Vul de opengelaten vakken in stanza V.

NB: Het Oudnoords is een Noord-Germaanse taal die ongeveer in de jaren 700–1100 na Chr. werd gebruikt.

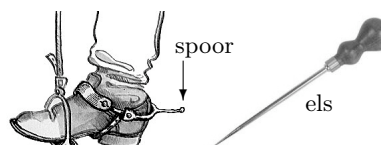
æ ≈ de Engelse *a* in *cat*, œ = de Nederlandse *eu* in *deur* (deze letters geven lange klinkers aan). ø is een korte œ; y ≈ *u* in *student*, ø is een open *o*. **au** en **ei** worden als een enkele lettergreep uitgesproken. ð en þ = de Engelse *th* respectievelijk in *this* en *thin*. **x** = **k+s**. Het teken ´ boven een klinker geeft lengte aan. Alle poëtische teksten zijn in een genormaliseerde spelling gegeven en bevatten geen afwijkingen van de regels van het genre.

Opgave Nr 3 (20 punten). Gegeven zijn woorden en woordgroepen in twee talen van Nieuw-Caledonië – Drehu en Cemuhî – en hun Nederlandse vertalingen in willekeurige volgorde:

Drehu	Nederlands
<i>drai-hmitrötr, gaa-hmitrötr, i-drai, i-jun, i-wahnawa, jun, ngöne-gejë, ngöne-uma, nyine-thin, uma-hmitrötr</i>	sanctuarium, bananentros, kalender, knook, kerk, kustland, els, zondag, skelet, muur
Cemuhî	Nederlands
<i>a-pulut, ba-bwén, ba-jié, bé-ödu, bé-tii, bé-wöli, bé-wöli-wöta, tii, wöta</i>	bed, dier, vork, beker, potlood, kustland, schrijven, schemering, spoor

En hier zijn verschillende woorden vertaald uit het Drehu naar het Cemuhî:

Drehu	<i>gaa</i>	<i>ngöne-gejë</i>	<i>nyine</i>	<i>thin</i>
Cemuhî	<i>a</i>	<i>ba-jié</i>	<i>bé</i>	<i>wöli</i>

- (a) Bepaal welke vertaling waarbij hoort.
- (b) Wat denk je dat de woorden *wahnawa* en *drai* betekenen in het Drehu en *wöli* en *pulut* in het Cemuhî?
- (c) In het Drehu is *tusi* ‘boek’ en *bii* ‘honigbij’. Vertaal uit het Drehu: *i-bii, tusi-hmitrötr*.

NB: Het Drehu wordt door meer dan 10 000 mensen op het eiland Lifu ten oosten van Nieuw-Caledonië gesproken. Het Cemuhî wordt door ongeveer 2000 mensen op de oostkust van Nieuw-Caledonië gesproken. Beide talen behoren tot de Austronesische taalfamilie.

In het Drehu is *ë* is een open *e*, *ö* \approx *eu* in *leuk*, *hm* en *hn* zijn bijzondere stemloze medeklinkers; *dr* en *tr* zijn medeklinkers vergelijkbaar met *d* en *t* maar uitgesproken door de tongpunt naar achter te krommen; *j* en *th* = de Engelse *th* respectievelijk in *this* en *thin*; *ng* = *ng* in *eng*, *ny* \approx *nj* in *Njord*.

Een sanctuarium is het heiligste deel van een kerk.

—Ksenia Gilyarova

Opgave Nr 4 (20 punten). Gegeven zijn woorden in het Copainalá Zoque en hun Nederlandse vertalingen:

mis nakpatpit	met je cactus	κλμληδα?m	schaduw
nakpat	een cactus	?ΛS ncapκλσμαšeh	alsof boven mijn hemel
mokpittih	slechts met de maïs	capšeh	als een hemel
pokskukyλσματα?m	boven de stoelen	pahsungotoya	voor de pompoen
pokskuy	een stoel	pahsunšehata?mdih	echt als pompoenen
peroltih	slechts een ketel	tackotoyatih	slechts voor de tand
kocakta?m	bergen	kumgukyλσμα	boven de stad
komgλσmatih	recht boven de pilaar	kumgukyotoyata?m	voor de steden
?ΛS ηgom	mijn pilaar	cakyotoya	voor de liaan
κλμληbitšeh	alsof met de schaduw	mis ncay	je liaan

(a) Vertaal in het Nederlands:

(b) Vertaal in het Copainalá Zoque:

cakyλσmatih	voor de stoel
κλμληšeh	met mijn ketel
?ΛS mok	echt als een berg
mis ndacta?m	pilaren
pahsunbit	boven de schaduw
perolkotoyašehata?m	je stad

NB: Het Copainalá Zoque behoort tot de Mixe-Zoque taalfamilie. Het wordt door ongeveer 10 000 mensen in de provincie Chiapas in het zuiden van Mexico gesproken.

$\Lambda \approx u$ in het Engelse woord *but*; $c \approx ts$ in *tsaar* (als een enkele medeklinker uitgesproken), $nc = ndz$, $\check{s} \approx sj$, $\eta = ng$ in *eng*, $y = j$; **?** is een specifieke medeklinker (de zogenaemde glottisslag).

—Ivan Derzhanski

Opgave Nr 5 (20 punten). Gegeven zijn zinnen in het Inuktitut en hun Nederlandse vertalingen:

1. <i>Qingmivit takujaatit.</i>	Je hond zag jou.
2. <i>Inuuhuktuup iluaqhaiji qukiqtanga.</i>	De jongen schoot de arts dood.
3. <i>Aanniqtutit.</i>	Jij verwondde jezelf.
4. <i>Iluaqhaijup aarqijaatit.</i>	De arts genas jou.
5. <i>Qingmiq iputujait.</i>	Jij doorspietste de hond.
6. <i>Angatkuq iluaqhaijimik aarqisijuq.</i>	De sjamaan genas een arts.
7. <i>Nanuq qaijuq.</i>	De ijsbeer kwam.
8. <i>Iluaqhaijivit inuuhuktuit aarqijanga.</i>	Je arts genas je jongen.
9. <i>Angunahuktiup amaruq iputujanga.</i>	De jager doorspietste de wolf.
10. <i>Qingmiup ilinniaqtitsijiit aanniqtanga.</i>	De hond verwondde je leraar.
11. <i>Ukiakhaqtutit.</i>	Jij viel.
12. <i>Angunahukti nanurmik qukiqsijuq.</i>	De jager schoot een ijsbeer dood.

(a) Vertaal in het Nederlands:

13. *Amaruup angatkuik takujanga.*
14. *Nanuit inuuhukturmik aanniqsijuq.*
15. *Angunahuktiit aarqijuq.*
16. *Ilinniaqtitsiji qukiqtait.*
17. *Qaijutit.*
18. *Angunahuktimik aarqisijutit.*

(b) Vertaal in het Inuktitut:

19. De sjamaan verwondde jou.
20. De leraar zag de jongen.
21. Je wolf viel.
22. Jij schoot een hond dood.
23. Je hond verwondde een leraar.

NB: Het Inuktitut (Canadees Inuit) behoort tot de Eskimo-Aleoetische taalfamilie. Het wordt door ongeveer 35 000 mensen in het noordelijke deel van Canada gesproken.

De letter *r* geeft een huig-*r* aan, en *q* is een *k* die op dezelfde plaats (diep in de mond) wordt uitgesproken.

Een sjamaan is een priester, magiër en tovenaars bij sommige volken. —*Bozhidar Bozhanov*

Bewerking: Alexander Berdichevsky, Bozhidar Bozhanov, Svetlana Burlak, Ivan Derzhanski (hoofdredacteur), Ludmilla Fedorova, Dmitry Gerasimov, Ksenia Gilyarova, Ivaylo Grozdev, Stanislav Gurevich, Adam Hesterberg, Boris Iomdin, Ilya Itkin, Renate Pajusalu, Alexander Piperski, Maria Rubinstein, Todor Tchervenkov.

Nederlandse tekst: Ivan Derzhanski, Adrian Barentsen.

Succes!